

4. Шершеневич Г. Ф. Учебник русского гражданского права: 9-е изд. М.: Изд. Бр. Башмаковых, 1911. — 858 с.
5. Мейер Д. И. Русское гражданское право (в 2 ч.). По исправленному и дополненному 8-му изд., 1902. Изд. 3-е, испр. Ч. 1 М.: Статут, 2003. — 831 с.
6. Васьяковский Е. В. Учебник гражданского права. Вып. 1: Введение и общая часть. — 1894; Вып. 2: Вещное право. — 1896. Вып. 1-2 / Васьяковский Е. В. — С.-Пб.: Н.К. Мартынов, 1894. — 371 с.
7. Ринг М. П. Исковая давность в советском гражданском праве: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.03. М., 1952. — 18 с.
8. Крашенинников Е.А. Понятие и предмет исковой давности. Ярославль: Б.и., 1997. 86 с.
9. Лебедева К.Ю. Исковая давность в системе гражданско-правовых сроков: автореф. дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.03. Томск, 2003. — 24 с.
10. Case Of Stubbings And Others v. The United Kingdom (Application no. 22083/93; 22095/93): Judgment, The European Court of Human Rights. Strasbourg 22 October 1996. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["22083/93"\],"itemid":\["001-58079"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)
11. Case Of Phinikaridou v. Cyprus (Application no. 23890/02): Judgment, The European Court of Human Rights. Strasbourg 20 December 2007. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"%22fulltext%22":\["%22Phinikaridou%20v.%20Cyprus%22"\],"%22documentcollectionid%22":\["%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22"\],"%22itemid%22":\["%22001-84106%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

Устюшенко Стелла Еріківна

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного процесу

ДИСКРИМІНАЦІЙНІ НОРМИ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СУДОВИЙ ЗБІР»

Положення ст. 129 Конституції України закріпили серед основних засад судочинства рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом.

Відповідно до ст. 24 Конституції України Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Аналогічна норма стосовно цивільного судочинства закріплена у ст. 6 ЦПК України, відповідно до якої суд зобов'язаний поважати честь і гідність усіх учасників судового процесу і здійснювати правосуддя на засадах їх рівності перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних

та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак.

Рівність та недопустимість дискримінації особи є не тільки конституційними принципами національної правової системи України, а й фундаментальними цінностями світового співтовариства, на чому наголошено у міжнародних правових актах з питань захисту прав і свобод людини і громадянина, зокрема у Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 року (статтях 14, 26), Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (статті 14), Протоколі № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (статті 1), ратифікованих Україною та у Загальній декларації прав людини 1948 року (статтях 1, 2, 7).

Гарантована Конституцією України рівність усіх людей в їх правах і свободах означає необхідність забезпечення їм рівних правових можливостей як матеріального, так і процесуального характеру для реалізації однакових за змістом та обсягом прав і свобод. У правовій державі звернення до суду є універсальним механізмом захисту прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

Ніхто не може бути обмежений у праві на доступ до правосуддя, яке охоплює можливість особи ініціювати судовий розгляд та брати безпосередню участь у судовому процесі, або позбавлений такого права [1].

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (РИМ, 4.XI.1950), Рекомендація щодо заходів, які полегшують доступ до правосуддя № R (81)7, прийнята Комітетом міністрів Ради Європи 14 травня 1981 року, та практика Європейського суду з прав людини під час застосування цієї Конвенції не визнають необхідність сплати судових витрат обмеженням права доступу до суду. Разом із тим, ураховуючи положення пункту 1 статті 6 Конвенції та прецедентну практику Європейського суду з прав людини (зокрема, рішення від 19 червня 2001 року у справі «Креуз проти Польщі» (Kreuz v. Poland)), сплата судових витрат не повинна перешкоджати доступу до суду, ускладнювати цей доступ таким чином і такою мірою, щоб завдати шкоди самій суті цього права, та має переслідувати законну мету [2].

Положення ст. 4 Закону України «Про судовий збір» закріплюють різні ставки судового збору, які повинні сплачуватися фізичною особою та фізичною особою – підприємцем при зверненні до суду із заявою про видачу судового наказу, позовною заявою, заявою про забезпечення доказів або позову; заявою про перегляд заочного рішення тощо. Тобто фізична особа – підприємець зобов'язана сплачувати судовий збір у більшому розмірі, ніж звичайна фізична особа.

Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» дискримінація – ситуація,

за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними (далі – певні ознаки), зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій цим Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

Наведені вище норми ст. 4 Закону України «Про судовий збір» містять очевидні ознаки дискримінації за родом занять, адже встановлення підвищених ставок судового збору для фізичних осіб – підприємців порівняно із звичайними фізичними особами нічим не обґрунтований та не переслідує жодної легітимної мети. Майновий стан фізичної особи – підприємця не обов'язково є кращим за майновий стан звичайної фізичної особи. Водночас доступ до суду таких осіб обмежено законодавцем шляхом встановлення більших ставок судового збору порівняно з фізичними особами, які мають інший рід занять, можливо, не менш прибутковий, однак які не зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності.

Не може бути покладено в основу такої дискримінації й припущення про те, що заняття підприємницькою діяльністю може саме по собі передбачати необхідність судового розгляду, а підприємець повинен брати до уваги необхідність заощадити наперед достатні суми для сплати судових зборів.

Наявність потенційного ризику виникнення судових спорів у певної групи суб'єктів не повинна спонукати державу встановлювати для них додаткові перешкоди у здійсненні судового захисту.

Таким чином, положення ст. 4 Закону України «Про судовий збір», які закріплюють різні ставки судового збору для фізичних осіб та фізичних осіб – підприємців, слід визнати дискримінаційними, у зв'язку із чим необхідно внести зміни до вказаної статті, закріпивши однакові ставки судового збору для усіх фізичних осіб, незалежно від роду занять.

Список використаної літератури:

1. Рішення Конституційного Суду України від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 32. – Ст. 1202.
2. Про застосування судами законодавства про судові витрати у цивільних справах: постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 17.10.2014 р. № 10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010740-14>.